

انعطاف آگاهانه سازمان همکاری شانگهای و همکاری در حوزه اوراسیا

سازمان همکاری شانگهای یک گروه چندجانبه است که در ابتدا شامل کشورهای چین، قزاقستان، قرقیزستان، روسیه، تاجیکستان، و ازبکستان بود. این سازمان در سال ۲۰۰۱ تأسیس شد و در سال ۲۰۱۷ نیز با پیوستن هند و پاکستان به آن گسترش یافت. این سازمان از زمان تأسیس خود بر امنیت منطقه‌ای غیرستنی با اولویت مبارزه با تروریسم متمرکز بوده است. مبارزه با سه معضل تروریسم، جدایی‌طلبی و افراط‌گرایی به ویژگی متمایزکننده این سازمان تبدیل شده است. اما دستورکار این سازمان در طول حیات آن گسترش یافته است. امروزه مسایلی مانند اقتصاد و فرهنگ نیز در حیطه فعالیت‌های این سازمان قرار گرفته‌اند.

به موازات توجه فزاینده روسیه و چین به منطقه آسیای میانه، سازمان همکاری شانگهای () نیز باید مورد توجه بیش‌تری قرار گیرد. این دو قدرت مسلط منطقه‌ای از این سازمان به مثابه بستری در جهت ایجاد توازن و هماهنگ‌سازی منافع خود در منطقه آسیای میانه بهره گرفته‌اند. سازمان همکاری شانگهای مهم‌ترین ابزار سیاستی چین به عنوان پایه‌گذار اصلی این سازمان جهت تأمین امنیت منطقه‌ای در مرزهای غربی این کشور به شمار می‌رود. این سازمان برای روسیه نیز که در کنار چین رهبری آن را بر عهده دارد، یک بستر تثبیت‌شده برای همکاری با چین در حوزه مسایل آسیای میانه است که می‌تواند در جهت پیشبرد برنامه‌های این کشور جهت تقویت همکاری در حوزه اوراسیا نیز کمک کند. همچنین این سازمان برای کشورهای آسیای میانه عضو خود نیز دارای اهمیت راهبردی و سیاسی است: کشورهای که فاقد بسترهای همکاری فراگیر و جایگزین هستند.

سازمان همکاری شانگهای از یک همکاری مقطعی برای مواجهه با نگرانی‌های امنیتی پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی به یک سازمان متشکل، تکامل یافته است. از آن زمان به بعد، کشورهای عضو سازمان همکاری شانگهای اقدام به ایجاد سازوکارها و فرایندهایی برای حل مسایل و نیز تدوین رویکردی گسترده‌تر در حوزه حکمرانی منطقه‌ای کرده‌اند. شکل و محتوای تا حد زیادی بر مبنای اصول و اولویت‌های سیاست خارجی چین تعریف شده است.

اما امروزه این سازمان بر سر یک دوراهی قرار گرفته است. ظهور چین به مثابه یک قدرت بزرگ اقتصادی، موازنه قوا را در آسیای میانه و نیز در درون تغییر داده است. روسیه نیز نگران از سلطه فزاینده چین، حداکثر تلاش خود را برای حفظ توازن قوا در برابر این کشور به کار می‌بندد. روسیه مانع از تلاش‌های چین جهت تعمیق پیوستگی اقتصادی میان اعضای شده و به منظور تضعیف موقعیت مسلط چین در از ورود هند به این سازمان حمایت کرده است. در نتیجه این عدم توازن، ممکن است همچنان به عنوان یک بازیگر حایز اهمیت جهت همکاری در حوزه اوراسیا باقی بماند یا آنکه به سطح یک سازمان نمادین تنزل یابد. مصاحبه‌هایی که در چارچوب مطالعه حاضر صورت گرفته‌اند نشان می‌دهند که این

مسئله به میزان زیادی به نقشی بستگی خواهد داشت که رهبران این سازمان یعنی چین و روسیه در راهبردهای سیاست خارجی خود به آن محول می‌کنند. در واقع، نقش و اهمیت این سازمان در گذشته مرهون تعهدات این دو کشور بوده است.

برای دریافت و مطالعه گزارش انعطاف آگاهانه سازمان همکاری شانگهای و همکاری در حوزه اوراسیا نوشته لیندا مادوز که توسط مرکز مطالعات امنیتی در سال ۲۰۱۸ منتشر شده است از لینک دانلود زیر استفاده کنید.